

Achin Vanaik

Vänsterns splittring i Ukraina-frågan

Ur *Links, International Journal for Socialist Renewal*, 6 december 2022 (ursprungligen publicerad 30 oktober på webbplatsen *Radical Socialist*)

(Samtliga noter, kommentarer inom [] och lästips är tillagda av Martin F)

Om författaren:

Achin Vanaik är en pensionerad professor i internationella relationer och f d prefekt för Statsvetenskapliga institutionen vid Dehli-universitetet. Han är författare till ett stort antal böcker, däribland *Nationalist Dangers*, *Secular Failings: A Compass for an Indian Left* (2020), *The Rise of Hindu Authoritarianism* (2017) och *The Painful Transition: Bourgeois Democracy in India* (1990). Han är f d redaktör för *Times of India* och har ofta intervjuats i indisk och internationell press.

Detta att författaren är indier förklarar att han ganska utförligt redovisar de olika indiska vänsterorganisationernas ställningstaganden (fördelade mellan grupp 1 och 4 nedan).

Ingen hade väntat sig att vänstern internationellt skulle vara så splittrad i sin syn på kriget i Ukraina som den visat sig vara. Grovt räknat har det funnits fyra olika ståndpunkter bland dem som betraktar sig som antikapitalistiska socialister i en eller annan form. De argument, rationaliseringar och motiveringar som de första tre av de grupperna står för överlappar till viss del varandra.

Första gruppen

I den första gruppen (som helt säkert är den minsta av de fyra kategorierna) ingår de som fullt ut stöder den ryska invasionen samt de som utan att nitiskt stödja invasionen vare sig vill beteckna den som en invasion eller fördöma den på något som helst vis. *Ryska federationens kommunistiska parti*¹ stöder agerandet rakt av och talar om det som ”en speciell militär operation”. *Communist Party of India (Marxist)*, eller CPM², betecknar kriget som ”olyckligt” och betonar att USA/Natos expansionism är den verkliga orsaken till att Ryssland agerat som man gjort. Det äldre och mindre *Communist Party of India (CPI)*³ har ungefär samma uppfattning,

¹ Om detta parti, se https://sv.wikipedia.org/wiki/Ryska_federationens_kommunistiska_parti

² Se: [https://sv.wikipedia.org/wiki/Communist_Party_of_India_\(Marxist\)](https://sv.wikipedia.org/wiki/Communist_Party_of_India_(Marxist)). CPM är en utbrytning ur CPI (se nedan)

³ Se: https://sv.wikipedia.org/wiki/Communist_Party_of_India. CPI är det äldsta kommunistpartiet i Indien.

utan att ens använda ordet ”olyckligt”, och har kommit med en meningslös uppmaning till fred i regionen. Det innebär att inget av de båda partierna svarar för ens en försiktig kritik av det ryska agerandet och lägger inte bara huvudskulden, utan hela skulden på USA/Nato. Oavsett vad ledarna och ideologerna för de båda indiska partierna kan anse privat, säger de utåt inget om att Ryssland (och Kina) nu är kapitalistiska stater och än mindre något om att de skulle vara imperialistiska. En betydande ideolog inom CPM, Vijay Prashad, som skrivit flera bra böcker om Mellanöstern och om den indiska diasporan i USA, säger att USA är det enda imperialistiska landet i världen. Därmed kan varken Frankrike eller Storbritannien, trots deras agerande i Afrika, Mellanöstern eller på andra håll numera ses som imperialistiska makter, trots sin historia. Makter på lägre nivå som gör inbrytningar utomlands, oavsett om det handlar om Saudiarabien, Indien, Pakistan, Turkiet, Israel, osv, frikänns också från alla anklagelser om att vara svagare imperialistiska länder eller ens sub-imperialister.⁴ Det handlar inte bara om att USA är den största imperialistiska makten med den mest otäcka historien, det är den *enda* imperialisten! Men sådana påståenden duger inte för att försvara vare sig Kinas eller Rysslands förfärliga och obefogade agerande, heller inte det tidigare Sovjetunionens. Lojaliteten har emellertid triumferat så till den grad att CPM:s och CPI:s anhängare och ledare gång på gång har försvarat det som inte går att försvara, från Sovjets invasion av Ungern 1956 eller i Tjeckoslovakien 1968 eller det post-sovjetiska Rysslands agerande i Tjetjenien och Ukraina.

[I Sverige finns individer, men ingen politisk vänsterorganisation som tillhör första gruppen. De övriga grupperna finns dock representerade i större eller mindre grad.]

Andra gruppen: två varianter

Den andra gruppen fördömer förvisso den ryska invasionen i mildare eller starkare ordalag. Men i allmänhet undviker man att hänvisa till Ukrainas ”rätt till självbestämmande”, eftersom om man klart och tydligt, eller bara halvhjärtat, ställde sig bakom det skulle det logiskt följa att man också godkände det ukrainska folkets rätt att försvara sig på det sätt man anser lämpligt för att återfå sin frihet och suveränitet, oavsett karaktären på dess nuvarande regering. Men denna grupp inom vänstern fokuserar i första hand på USA:s och Natos ogärningar. De senares expansionistiska kampanj betraktas inte som enda orsak till invasionen, däremot som huvudorsaken. Det är genom detta prisma man försöker förstå invasionen och hur vänstern och progressiva ska reagera. Beroende på om man anser Ryssland vara imperialistiskt eller inte, leder det till skillnader i hur mycket man vill skuldbelägga Ryssland.

a) De som inte vill beteckna Ryssland som imperialistiskt (om än med mycket mindre tyngd än USA) kan tala om dess ”felsteg” eller dess ”imperie-mässiga” agerande, men framför allt betonar man den ”reaktiva” prägel hos landets agerande, hur felaktigt det sedan än må ha varit. De lyfter gärna fram den ukrainska regeringens illdåd, dess högerkaraktär och även dess påstådda extremhöger- eller nazistiska karaktär, vilket kan ursäkta den ryska attacken.⁵

b) Sedan har vi de som betecknar Ryssland (och Kina) som imperialistiska makter, om än svagare än USA. Därmed har Ukrainafrågan en inom-imperialistisk och geopolitisk dimension, som måste lyftas fram. Att det finns en geopolitisk dimension att ta ställning till är uppenbart, eftersom verkningarna och följderna av den ryska invasionen inte är begränsade till Ukraina och visst spelar inom-imperialistisk rivalitet roll i ukrainsk inrikespolitik.

Det avgörande är hur stor vikt som ska läggas vid denna inom-imperialistiska dimension som orsak eller förklaring till Rysslands beslut att invadera. De som ansluter sig till synsätt a) ovan

⁴ Denna uppfattning innebär att Prashad övergivit Lenins klassiska definition av imperialismen i *Imperialismen som kapitalismens högsta stadium*, som alltsedan slutet av 1910-talet varit allmänt vedertagen av kommunister.

⁵ I Sverige är det främst Kommunistiska Partiet, med dess veckotidning *Proletären*, som representerar den inriktningen.

fäster mycket större vikt vid den geopolitiska dimensionen (de vill inte gärna kalla Ryssland imperialistiskt) och ger i sin argumentation i varje fall implicita förklaringar, rent av rättfärdigande, som till stor del mjukar upp deras formella fördömanden. De använder sig av en rad ytterligare argument för att stödja sin sak. De talar om Kievs repression i Donbas-regionen, där pro-ryska separatistiska krafter bara sägs vilja ge uttryck för sitt politiska självbestämmande. Det argumentet har fungerat som ett slags täckmantel för Rysslands agerande tidigare (annekteringen av Krim 2014) och Moskvas ”förståeliga” vilja att idag ”mota” denna kampanj mot den kulturellt mer russifierade östra delen av Ukraina. Att till exempel lägga mer fokus på regeringens ”nazistiska” karaktär och de härskande klasserna blir ett sätt att leda bort uppmärksamheten från det faktum att det är den stora massan av vanliga arbetande människor i Ukraina som är upprörda, som drabbas av dödande, skador och förödelse genom den militära attacken och som kämpar emot på alla möjliga sätt. Att påstå, eller ens antyda, att de breda massorna är lurade av sina auktoritära makt-havare är skamligt. Förvisso går det att rikta kritik mot krafter inom extremhögern och den styrande regeringen i Ukraina, men i motståndet mot de ryska trupperna spelar ju också liberaler, socialister, marxister och feminister en viktig roll. Detta är något som sällan, eller överhuvud taget, nämns och inte heller framhåller man att Ukrainas rätt bristfälliga demokrati är mindre bristfällig än Putins Ryssland. I stället fokuserar man på att föra fram uppfattningen att regimen i Kiev efter Maidan-protesterna 2014 (som Washington påstås ha legat bakom) egentligen är en marionettregim, eller näst intill en sådan, till det USA-ledda Väst.

De som ansluter sig till synsätt b) brukar tala betydligt mer om att Ukrainas suveränitet kränkts. De gör mer väsen av det ukrainska folkets lidande och det motstånd som pågår. För det mesta är de mer kritiska till Putins och de ryska härskande klassernas agerande både på hemmaplan och utomlands – Ryssland är ju ändå en hungrig imperialistmakt. Dess historia från 1990 och framåt kan anföras för att försvara argumentet att också de är en imperialistisk makt, om än inte kapabel att mäta sig med USA. Därmed är det osannolikt att man kommer att peka på Rysslands militär-politiska interventioner i Afghanistan, Georgien, Moldavien, Abchazien, Tadjikistan, Nagorno-Karabach, Kazakstan, Tjetjenien, Armenien och Azerbajdzjan och att man upprättat en pakt, den Kollektiva Säkerhetsalliansen (CSTO), med länder där man kan utöva en viss form av kontroll och inflytande. Men eftersom även denna skara vänsterfolk hävdar att huvudorsaken till kriget är inom-imperialistisk rivalitet innebär det också att man rejält tonar ner den mer grundläggande orsaken till att den ryska regeringen inledde denna invasion. Ironiskt nog är detta något som varken Putin eller kretsen runt honom någonsin dragit sig för att lyfta fram – att själva bildandet av Ukraina som självständigt land är oacceptabelt och att det delvis, eller helst helt och hållet, borde upphöra att existera för att bli en del av Storryssland och underordnat diktaten från Moskva. Att det var just vad Putin sade till det ryska folket strax före invasionen bortser man helt från, eller nämner på sin höjd i förbigående. Nej, det är inte USA/Natos expansionism som tillsammans med Rysslands geopolitiska strävanden, och där Ukrainas specifika behov ges lägre betydelse, som är huvudförklaringen till vad som har skett.

Både varianten a) och b) utgår i grunden från att Putin är så naiv att han inte insåg att angreppet på Ukraina (ett land som inte ens kommit till stadiet att få en plan för medlemskap i Nato) i stället för att försvaga Västs expansionism skulle stärka och sporra till ökad fientlighet och satsningar på att militärt manövrera sig närmare Rysslands gränser. Det borde inte vara någon överraskning att Finland och Sverige nu har bestämt sig för att bli medlemmar av Nato och därmed skapa nya utposter mot Ryssland. Putin har också avfärdat detta som inte särskilt oroväckande. För honom är det viktigare att erövra så mycket som möjligt av Ukraina och stycka upp landet än all oro för USA/Natos expansionism. Både a) och b) talar om ett ”krig via ombud” mellan Ryssland och det USA-ledda Väst. Vilket märkligt påstående! Begreppet

”krig via ombud” används när det i ett land pågår en konflikt mellan två större krafter, såsom ett inbördeskrig där två större yttre makter eller block militärt och politiskt stödjer motsatta sidor. Den ”yttre” aspekten blir då huvudarena för konflikten och inte den interna konflikten i sig. Den geopolitiska dimensionen får då större betydelse än den nationella. Är det då förvånande att anhängarna till det synsättet gång på gång talar om den globala betydelsen av kriget i Ukraina eller om hur globala livsmedelsleveranser påverkas och hur ett nytt kallt krig är på väg att uppstå och hur dessa nya och växande spänningar förvärrar och ökar riskerna globalt. Något som givetvis är helt riktigt. Men detta borde i stället leda till ett strängare och klarare fördömande av att Ryssland är brottslingen som orsakat kriget och borde leda till ökat stöd till det ukrainska motståndet från den internationella vänstern. Att dessutom beteckna detta som främst ett ”krig via ombud” är absurt. Det är i själva verket igångsatt av en part, Ryssland mot ett annat kapitalistiskt land som självt inte är en imperialistisk makt eller en svagare imperialistisk eller ens en sub-imperialistisk makt. Begreppet ”krig via ombud” [”proxy-krig”] döljer det viktigaste kännetecknet – att det för Ukraina handlar om ett krig för nationell befrielse mot en utländsk makt med planer på att krossa och underkuva det och att Ukraina därför förtjänar stöd från den internationella vänstern, ett stöd som både måste vara villkorslöst i försvaret av landets självbestämmanderätt och samtidigt också vara redo att kritisera eller rent av gå emot det sätt på vilket regeringen och andra krafter bedriver kampen.

Vad beträffar att man eventuellt skulle kunna förorda rätten till självbestämmande för Donbas och Krim, så kan detta aldrig någonsin få ske under en utländsk ockupants stövel. Den militära annekteringen av Krim 2014, åtföljd av en folkomröstning under ockupation, var en medveten och hänsynslös kränkning av Budapestuppgörelsen 1994, där Ryssland i gengäld för att Ukraina överlämnade sin kärnvapenarsenal (då den tredje största i världen) lovade att aldrig någonsin kränka landets territoriella integritet – ett svek som nästan aldrig nämns av den vänster som bakom geopolitiska överväganden försöker hitta rationella skäl till Rysslands agerande.

Grupp tre

Den tredje gruppen är för fred och att militarismen ska upphöra. Man erkänner det ukrainska folkets lidande och fördömer Ryssland för dess agerande. Men av olika skäl – risken för ytterligare militär upptrappning och USA:s skändliga planer på att få Ryssland att långsamt ”förblöda” genom att fortsätta kriget – vill man se en uppgörelse så snabbt som möjligt. Denna grupp är därför mot USA/Natos vapenleveranser till Ukraina – en uppfattning som delas av de tidigare nämnda första och andra grupperna inom vänstern. Ett annat synsätt som de tre grupperna delar är att vara emot ekonomiska sanktioner mot Ryssland eftersom de kommer att skada vanligt folk ekonomiskt. Att de därmed anammar och stöder icke uttalade sanktioner mot Ukrainas folk (det vapenembargo man förespråkar) och ett lidande i massomfattning för det ukrainska folket – flera miljoner flyktingar, dödade och sårade, förstörelse av hem och förödelse av vardagslivet som rejält överstiger vad Ryssland kan drabbas av genom sanktionerna – är något som inte verkar kunna tränga in i hjärnorna på denna vänster. Hur ska någon sådan lösning kunna uppnås? Genom diplomati antagligen! Och hur ska detta ske? Är ett eldupphör och en uppgörelse något som ska påtvingas de krigförande eller i varje fall underlättas av påtryckningar utifrån? Då Ryssland är den långt mäktigare parten i detta krig blir det inte därmed logiskt att en uppgörelse blir lättare att få till stånd genom påtryckningar på den svagare parten, ukrainarna? Kort sagt leder denna logik till att fredsförespråkarna, med hänvisning till en praktisk och realistisk bedömning av styrkebalansen på marken, anser att det man minst behöver ta hänsyn till är vad ukrainarna själva anser och vill.

Ukrainarna vill ha rättvisa, de vill att Ryssland ska dra sig tillbaka, de vill ha krigsskadestånd. Enda hoppet om att på något sätt närma sig dessa mål består i att förloppet av detta krig förändras så att kostnaderna för Ryssland, materiellt och politiskt, blir allt högre. Oavsett om

leverantörernas att motiveringar bakom vapenstöd inte är identiska med vad det kämpande ukrainska folket vill, så är stödet avgörande. Visst kan de motiveringarna utsättas för våldsam kritik av vänstern men det primära är solidariteten med Ukrainas folk. Det måste få bestämma om och när striderna ska upphöra. Vi på åskådarplats kan vara oeniga om taktik, strategi och politik och varna för det ena eller andra. Men vi måste respektera ukrainarnas rätt att agera och avgöra vad som är lämpligt för dem i egenskap av förtryckt folk! I den frågan går det inte att göra några eftergifter eller ge något stöd till Chomsky och andra talespersoner för fred.

Grupp fyra

Den fjärde gruppen sluter upp bakom vad anti-stalinistiska marxister⁶, socialister och socialistiska feminister och progressiva anarkister i Ukraina anser. Lyssna på oss, säger de. Vi är lika mycket mot USA och Nato som ni i Väst och på andra håll är. Men det här kriget handlar inte om att trygga rysk säkerhet, utan främst om dess imperialistiska strävanden. Vi utkämpar detta krig, vi behöver politiskt, moraliskt och materiellt stöd och, ja, en kontinuerlig leverans av vapen för att vi på ett effektivt sätt ska kunna stå emot denna militära attack. Ju mer beslutsam den internationella vänstern är i sitt stöd till oss, desto starkare kan vänstern i Ukraina bli, för vi är mycket mer medvetna än ni utanförstående om våra egna klass- och inre motsättningar och de faror de utgör också när vi står så brett enade som vi måste mot den ryska militären och dess regering. Vi, precis som vänstern internationellt, vill också att Nato ska upplösas, något som nu blivit svårare att uppnå. Men hur är det med att upplösa alla imperialistiska block, som CSTO⁷, som ni nästan aldrig talar om?

Varje slut på detta krig, tillfälliga eller långvariga eller permanenta kommer att vara beroende av förloppet av detta krig. Och det förloppet kommer att vara beroende av styrkan och uthålligheten hos Ukrainas folk i motståndet mot den stora orättvisa de utsatts för. USA:s och andra västmakter, som för närvarande säger att de stödjer Ukraina, gör kalkyler som alltid kan bli föremål för förändringar och är avhängigt benägenheten hos deras eliter/regeringar att ingå principlösa uppgörelser med andra, bl a Ryssland, när de anser att det är något som tjänar deras intressen. Den internationella revolutionära och demokratiska vänstern måste vara de mest principfasta uppbackarna av kamp mot orättvisor överallt.

Även när vi kritiserar de delar av vänstern i Väst som inte är redo att ge villkorslöst stöd till Ukraina och som mal på om att den ryska invasionen egentligen är en reaktion på hur USA och dess allierade agerat, är vi tacksamma över att de åtminstone riktar stark kritik mot och motsätter sig sina egna regeringars imperialistiska agerande eller samförstånd med imperialistiska pakter som Nato. I Indien har vi alltför många liberaler plus sådana som betraktar sig som en del av vänstern, men som vägrar att samtidigt angripa den indiska regeringens hållning, och i stället i själva verket applåderar dess så kallade neutralitet i kriget i Ukraina. Detta i ett Indien som i allt utom till namnet är en strategisk bundsförvant till USA, och där de egna imperialistiska ambitionerna att bli en dominerande regional (kanske global) makt får det att upprätthålla nära militära relationer till Ryssland och Israel samt med USA. Indien har världens näst största armé. Man har världens tredje största militärbudget och ligger på fjärde plats vad gäller inköp av vapen. Utgifterna för hälsovård som andel av BNP är de fjärde lägsta i världen och det har i absoluta tal flest dåligt närda och undernärda invånare i världen. Indien är självt en imperialistisk makt av lägre rang med ambitionen att bli en än starkare imperialistisk makt. Varför ska vänstern stödja den inriktningen och än mindre täcka den med falskt tal om att Indien har en utrikespolitik som går ut på ”strategisk autonomi” eller ”neutralitet”?

⁶ Dit hör Fjärde internationalen.

⁷ Förkortningen *CSTO* (ryska: ODKB) står för *Kollektiva säkerhetsavtalsorganisationen*, en militärallians bestående av postsovjjetiska stater, som bildades 1992.

I en värld som är indelad i olika nationalstater måste vänstern överallt ta ställning mot sina egna regeringars skadliga, omoraliska och principiösa ståndpunkter. Det har stora delar av vänstern i Indien misslyckats med. Den Radikala Socialistiska (RS) gruppens position är tydlig. Att *Communist Party of India Marxist Leninist-Liberation* (CPIML-Liberation) också klart tagit ställning och fördömt den ryska invasionen och stöder Ukrainas motstånd talar till deras heder. *Communist Party of India-Maoist* (CPI-Maoist) har fördömt Ryssland och uttalat sitt stöd till Ukrainas suveränitet och motstånd. Dess offentliga uttalande är emellertid en oerhört lång och osammanhängande text, där största utrymmet går åt till banaliteter om att "världens proletärer måste enas" och att "omvandla det imperialistiska kriget till inbördeskrig och revolution". Uttalandet handlar mer om att sprida partiets allmänna synsätt än någon analys av särdragen i konflikten mellan Ryssland och Ukraina. I förbigående är en av de mer intressanta aspekterna av texten att CPI-Maoist betecknar Kina som ett "social-imperialistiskt" land. Det innebär att man anser att Kina ännu inte är ett kapitalistiskt land, utan ett som gått över till social-imperialism, sannolikt när Maos ledarskap upphörde. Att de båda största partierna inom indisk vänster – CPM och CPI – varken fördömt Ryssland eller den indiska regeringens hållning eller uttalat sin solidaritet med Ukrainas folk är blott ytterligare ett bevis för att vi måste skapa en nyare revolutionär och demokratisk vänster i Indien.

Tillägg

Många av dem som säger sig tillhöra den antikapitalistiska radikala vänstern ser icke desto mindre kriget i Ukraina genom en lins, som främst gjort konflikten till en konflikt mellan en mycket större och mer maktfullkomlig imperialistisk makt, USA, och en svagare, Ryssland. Också bland dem som inte gav högsta prioritet åt den sortens imperialistiska konfrontation fanns det sådana som ansåg att de ändå rent allmänt måste stödja den mindre imperialismen som en motvikt mot ett starkare USA (och dess allierade) och på så sätt skapa mer utrymme globalt för progressiva krafter och kampen mot kapitalismen.

Ett annat begrepp lånar av ett liknande sätt att tänka. Det är uppfattningen att det i dagens värld ligger ett värde i att stödja framväxten av en "multi-polär" värld hellre än en världsordning dominerad av USA. Därmed ligger vägen öppen för delar av vänstern att i en eller annan form stödja den "mindre onda" imperialismen och backa upp dess regressiva utrikespolitiska agerande.

Den realistiska skolan

Ordsammansättningar som innehåller orden "polar" och "polaritet" (oavsett om det handlar om uni-polaritet, bi-polaritet eller multi-polaritet) är standardrefrängen hos den Realistiska skolan inom internationella relationer och används av liberala och högerinriktade tänkare som inte har något som helst intresse av att bekämpa kapitalismen på hemmaplan eller globalt. Varför anammar vänsterfolk, som anser sig vara inspirerade av marxismen, samma terminologi, där man inte bara ser termen "multi-polaritet" som användbar, utan också tillskriver det förtjänster och något önskvärt?⁸

---

⁸ Den mest kände representanten för denna riktning är den amerikanska statsvetaren John Mearsheimer. Den realistiska skolan har inga moraliska eller andra skrupler, utan reducerar internationella relationer till ett maktspel mellan stater, där större stater helt naturligt strävar efter hegemoni i sin omgivning, dvs det är den starkes rätt över den svage som det här gäller. Att den regionala stormakten Ryssland försöker upprätta en rysk intressesfär i Östeuropa är enligt detta synsätt helt i sin ordning. Klassmotsättningar, nationella motsättningar, demokratiska frågor osv är i detta sammanhang ointressanta. Därför är det märkligt att personer som kallar sig för marxister kan stödja en sådan klasslös och reaktionär inriktning.

Den som tror att JM har progressiva motiv för sin linje misstar sig grovt. Således förespråkar han att USA borde försöka komma överens med Ryssland för att stärka fronten mot Kina som ses som en allvarigare motståndare.

Enligt den Realistiska skolan ses stater som huvudaktörer på den internationella arenan. Men den statsenhet de talar om uppfattas som en "nationell territoriell totalitet" när den i själva verket består av en mycket mindre uppsättning apparater som innesluts i en mycket större social formation med alla möjliga slags spänningar och relationer mellan stat och civilsamhälle, mellan olika delar av denna större sociala ordning och framför allt klassmotsättningar. Alla stater är klassamhällen med strukturell snedvridning till fördel för de härskande klasserna. I den överväldigande kapitalistiska värld vi lever i sedan 1990 dominerar kapitalisternas intressen, svagare eller starkare, mer eller mindre oberoende av andra. Denna långt viktigare verklighet täcks och döljs av uppfattningen att staten i sin utrikespolitik agerar som "en nationell territoriell totalitet". Det faktum att internationell politik i stort formas av konkurrensen mellan de mäktigaste staterna, som använder sin inrikes- och utrikespolitik för att skydda den egna kapitalistklassens och de egna transnationella företagens intressen, döljs också.

Tal om polaritet (uni-, dubbel- eller multi-) är ett annat sätt att avleda förståelsen av vertikala maktförhållanden från sin sociala och klassmässiga karaktär till en förment horisontell uppsättning maktrelationer mellan några "poler", där var och en också ses som en "nationell territoriell totalitet". En stat som definieras på detta sätt ombesörjer därmed definitionsmässigt "nationens intresse" och att ifrågasätta detta innebär att man är anti-nationell och opatriotisk. Alltför ofta ligger det mycket visdom i uttrycket att "patriotism är skurkens sista utväg".

Revolutionära marxister bör:

- a) villkorslöst men kritiskt stödja förtryckta nationer som utsatts för militära invasioner av imperialistiska makter också när de är kapitalistiska och diktaturer, t ex motsätta sig USA:s invasioner av Irak 1991 och 2003.
- b) stödja progressiva antikapitalistiska krafter och kamp i alla länder (oavsett om de är liberalt demokratiska eller auktoritära) mot den egna kapitalistiska härskande klassen också när dessa kapitalister är svaga och underställda andra härskande klasser i andra länder.
- c) Det är viktigt att kämpa för ökad demokratisering också i ett kapitalistiskt land och motsätta sig alla åtgärder mot ökat auktoritärt styre. När det gäller starkare länders mobbning och imperialistiska agerande är det inte deras interna politiska karaktär, dvs om de är liberalt demokratiska eller auktoritära som är avgörande, utan deras kapitalistiska karaktär. Allt sådant imperialistiskt agerande och försök att upprätta egna "intressesfärer" – en förskönande omskrivning för mobbning eller försök att på ett eller annat sätt underkasta sig andra svagare länder i närområdet eller längre bort – måste bekämpas.

Kalla krigets epok är över

Hur ska man se på idén att multi-polaritet ger större utrymme för den progressiva och revolutionära kampen? I dagens värld är detta en farlig illusion. Dagens världsordning skiljer sig rejält från den som rådde under kalla kriget. Den världen var inte "bipolär" – en djupt vilseledande term – utan hade en systemisk uppdelning. Dvs det fanns två i grunden lika socio-ekonomiska system, ett kapitalistiskt versus ett icke kapitalistiskt block som stod mot varandra. Existensen av ett sådant icke kapitalistiskt men alls inte socialistiskt block innebar att det objektivt uppstod ett utrymme för progressiv kamp i utvecklingsländerna, främst i form av avkolonisering. Men även här var huvudorsaken till den framgångsrika befrielsekampen den interna kampen för nationell frigörelse, oavsett hur mycket materiellt och politiskt stöd man fått utifrån. Även då blev nationalismen mycket viktigare än socialistiska mål, i detta block som så felaktigt benämndes som "socialistiskt" eller "kommunistiskt" på grund av att regeringarna absurt trodde på möjligheten av "socialism i ett land", trots att socialismen kräver starkast möjliga uppslutning bakom principen om proletär internationalism. Det hela ledde till nationalistiska motsättningar och rivalitet – Stalin mot Tito, den sino-sovjetiska

konflikten, Sovjetunionen mot Albanien, Kinas angrepp på Vietnam (1979), Kampucheas krig med Vietnam, för att inte tala om det diplomatiska spel som pågick mellan Sovjetunionen och USA, med de förras repression av progressiv och pro-socialistisk kamp i Ungern (1956) och Tjeckoslovakien (1968) och det skamliga samförståndet mellan Maos Kina och USA under Nixon. Bästa sättet att karakterisera de mäktigaste icke kapitalistiska regimernas – Sovjetunionen och Kina – agerande utrikespolitiskt är att de var djupt motsägelsefulla – både progressiva och reaktionära.

Dagens värld ser helt annorlunda ut. De mäktigaste länderna nu är kapitalistiska och imperialistiska. Olika imperialistiska makter (USA, Ryssland, Kina och några till) är intresserade av regimförändring i andras länder om detta leder till regeringar som är mer välvilligt inställda till deras egen regim. Än bättre om sådana förändringar leder till att de blir underordnade eller allra helst om de kort och gott blir marionetter. Givetvis kommer med tiden också sådana allianser och nätverk att på grund av den imperialistiska konkurrensen bli föremål för förändringar i sammansättningen. Men en sak som är helt säker är att ingen av dessa imperialistiska makter vill främja eller få se antikapitalistiska regimer uppstå någonstans. Kapitalistisk konkurrens kommer alltid att skapa vinnare och förlorare tillfälligt eller på lång sikt samt förändringar av rangordningen. Men det bestående är att världen måste förbli kapitalistisk.

De imperialistiska länderna bryr sig heller inte om deras bundsförvanter är demokratiska eller auktoritära – det avgörande är att de förblir bundsförvanter och underordnade. Också svagare och mindre länder som är kapitalistiska och strävar efter att upprätta en mer stabil eller oberoende kapitalism är bittra motståndare till en progressiv antikapitalistisk politik och kamp. Varför skulle då den revolutionära vänstern se något gynnsamt i dagens värld av inom-imperialistisk rivalitet? Vi får inte kämpa för att världen ska övergå från ”super-imperialism” till ”multi-imperialism”, utan mot alla imperialistiska och kapitalistiska stater. Våra strategiska allierade i denna mycket längre inrikespolitiska och globala kamp är inte regeringar, utan progressiva och antikapitalistiska krafter och organisationer överallt.

Från Marx´ tid till 1990-talet har vänstern upprätthållit internationalismens baner, trots alla upp- och nedgångar. Idag är det, tvärt emot Marx´ förhoppningar, de största kapitalisterna i världen som säger, ”Trots alla skillnader måste vi försöka enas och skydda den internationella kapitalistiska ordningen, eftersom vi inte har något annat att förlora än våra privilegier”.

Den revolutionära vänsterns kamp för att återerövra internationalismens baner är nu mer nödvändig än någonsin.

Översättning: Björn Erik Rosin

Lästips

Vänstern och Ukraina:

Bill Fletcher, Jr & Elly Leary: [Hitta rätt inom vänsterns debatt om Ukraina](#)

J Confavreux, F Escalona: [En vänster som inget lärt – den franska vänstern och Ukraina](#)

Volodja Vagner: [Svenska vänstern och kriget i Ukraina](#) (aug 2022)

David Ost: [Ingen vänsteruppfattning kan rättfärdiga Putins attack på Ukraina](#)

Vänsterröster från Ukraina:

Taras Bilous: [Ett brev från Kiev till vänstern i väst](#) (februari 2022); [”Vänstern i väst måste tänka om”](#) (13 mars 2022); [Självbestämmande och kriget i Ukraina](#) (maj 2022) och [Kriget i Ukraina, internationell säkerhet och vänstern](#) (maj 2022)

Solidaritet med Ukraina:

[Upprop och resolutioner om Ukraina-kriget](#) (juni 2022)

Den ryska imperialismen och Ukraina:

Zbigniew Marcin Kowalewski: [Erövringen av Ukraina och den ryska imperialismens historia](#)

Ilja Matvejev: [Putins krig mot Ukraina handlar inte om säkerhet utan imperialistiska intressen](#)